

Dues Europes

Èxit econòmic, fracàs polític

Ramon Tremosa i Balcells

Pròleg de Carles Puigdemont

DUES EUROPEES
Èxit en integració econòmica,
fracàs com a unió política

Ramon Tremosa i Balcells

f

FONOLL

Juneda, 2019

1a edició: març de 2019

© de les característiques d'aquesta edició: Editorial Fonoll

© dels textos: Ramon Tremosa i Balcells

© del pròleg: Carles Puigdemont i Casamajor

© de la publicació original dels articles: *El Temps*

Disseny i maquetació de la coberta: Arnau Torrente

Disseny i maquetació interior: joanteixido.net

Impressió: Anfigraf Indústria Gràfica

Editat per:

Editorial Fonoll, SL

Prat de la Riba, 128 · 25430 Juneda

Tel. 973 150 105

info@editorialfonoll.cat

www.editorialfonoll.cat

ISBN: 978-84-948976-9-6

DL: L 155-2019

Advertiment legal:

Està rigorosament prohibida, sense l'autorització dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic.

Índex

- 9 **Pròleg**
- 13 **Introducció**

- 17 **PRIMERA PART**

- 19 **Integració europea**
- 21 L'euro fa vint anys: balanç clarament positiu
- 23 L'euro, port segur
- 25 MiFID per a catalans
- 27 Erasmus, Single Sky&Roaming
- 29 Què queda de l'eix franco-alemany?
- 31 Europa, integració financera suficient?
- 33 Subsidi d'atur europeu
- 35 L'euro, una moneda irreversible?
- 37 Banc central, el gran poder no prou transparent
- 39 Bitcoin: moneda o actiu financer virtual?

- 41 **Desintegració europea**
- 43 Draghi acusa Estats i multinacionals
- 45 Europa, colònia digital?
- 47 Dues Europes
- 49 Unió bancària, nova guerra Nord-Sud
- 51 La Xina a Xile
- 53 La *guagua* del Pla Juncker
- 55 Quan comença la propera crisi?
- 57 Google: multa rècord que arriba tard?
- 59 Futur xinès?
- 61 Socialisme europeu: l'enfonsament?
- 63 La UE al 2019, com Andalusia?

- 65 **SEGONA PART**

- 67 **Alemanya**
- 69 Alemanya: torna l'esperit de Prússia?
- 71 Alemanya: federalisme també judicial
- 73 Martí Luter segons Antoni Gelonch

75 **França**

- 77 França mana més que Alemanya
- 79 Armilles grogues contra el centralisme francès
- 81 Macron perd «momentum»

83 **Itàlia**

- 85 La UE contra Itàlia: guanya Salvini?
- 87 Itàlia: un Estat, dos països?
- 89 Itàlia: un país, dues monedes?

91 **Gran Bretanya**

- 93 Brèxit: L'hora del pragmatisme europeu
- 95 «Hard Brexit»?
- 97 Les retallades del Brèxit

99 **Espanya**

- 101 Ai Weiwei a Puigdemont: Espanya com la Xina
- 103 El crepuscle de la democràcia
- 105 Banc Popular, venut per 1€
- 107 Espanya, campiona de la desobediència a la UE
- 109 Espanya no podrà vetar Escòcia a la UE

111 **Aeroport de Barcelona**

- 113 Top-5 europeu o T-5 de Barajas?
- 115 Vol directe Barcelona-Tòquio
- 117 Aeroport de Barcelona: boicot premeditat de l'Estat?
- 119 L'Estat espanyol contra l'aeroport del Prat

121 **Del Pirineu de Lleida al món**

- 123 El congost de Mont-rebei: morir d'èxit?
- 125 Ràfting al Pallars: motor local, promoció global
- 127 No a la MAT del Pallars
- 129 La Franja de Ponent: superàvit fiscal en un país català
- 131 Endesa: l'espoli de l'aigua a la Ribagorça
- 133 El president Torra homenatja Lo Marquès d'El Poal
- 135 Andorra s'acosta a la UE

Pròleg

La història de la Unió Europea és la d'una construcció més lenta del que voldríem però més sòlida del que alguns es pensen. Té una mala salut de ferro, que dirien els clàssics. Avui, amb la perspectiva dels 20 anys de l'Euro i dels més de 60 anys del Tractat de Roma, en tenim una perspectiva que ja permet confirmar aquesta percepció. L'amic Ramon Tremosa ha estat un testimoni excepcional dels darrers anys de la UE; a la primera línia, sovint en relació directa amb alguns dels màxims responsables econòmics del món, en Ramon Tremosa ha anat fent tres coses que cal agrair sempre a un polític. La primera, s'hi ha dedicat amb honestedat, rigor i hores i hores de feina. La segona, ha anat documentant i compartint, a través dels seus llibres i dels seus informes, la seva visió i el seu treball. I la tercera, potser la més difícil però la més necessària, ha anat fent pedagogia europeïsta, de la bona, de la de debò, de la que resisteix al pas del temps. No és un europeïsta d'oportunitat ni de circumstàncies; és un europeïsta vocacional que ha adreçat una mirada cap a la UE que combina l'afecte profund i alhora l'exigència insubornable, acompanyada de la deguda crítica, quan les coses no van en la direcció adequada. En Tremosa s'estima Europa i per això la pateix. Pateix quan veu l'afebliment dels valors europeus, quan veu retrocedir els fonaments democràtics i quan veu com creix l'allunyament de les institucions europees dels ciutadans dels països membres.

Aquest llibre recull els articles més reveladors d'aquesta mirada. Per això és un llibre que resistirà al pas del temps i que ens ajudarà a entendre l'evolució de la UE en els propers anys. La inquietud per la pulsó eurofòbica que recorre els països europeus, l'auge dels populismes, la passivitat de les institucions davant dels abusos d'alguns Estats membres, i sobretot el Brèxit, tenen arrels llunyanes, algunes de molt profundes. Cal entendre-les per poder continuar reforçant Europa.

És evident que el moment actual és molt delicat. Els efectes del Brèxit són encara incerts, però l'amenaça d'una sortida del Regne Unit sense un acord no s'ha esvaït. L'auge dels moviments populistes a França, Itàlia, Hongria, Polònia, Espanya... desconcerta i preocupa. La guerra comercial entre la Xina i els Estats Units, la situació amb Rússia, la pèrdua de pes d'Europa en la quarta revolució industrial en favor dels Estats Units i de la Xina, la sagnant crisi humanitària que viu la regió Mediterrània, figuren en la previsió de les properes dècades.

I és clar, Catalunya. En Ramon Tremosa ha viscut des del cor d'Europa l'articulació i l'esclat de la crisi catalana. Sap millor que molts quina és la realitat a la qual hem de fer front, i coneix bé el cinisme de certa classe dirigent que en públic diu una cosa i en privat una altra. En el fons, la incapacitat o la manca de voluntat europea per interessar-se i implicar-se en el conflicte entre Espanya i Catalunya no és deguda tant a l'obligació de mantenir-se aliats de l'Estat espanyol sinó, sobretot, a l'absència d'una resposta positiva i ambiciosa als desafiaments del món que arriba, al qual apel·la la revolta catalana. Un món amb major apoderament ciutadà, amb una transparència ara per ara impossible a la UE —només cal recordar l'afer Selmayer—, una proximitat entre institucions i ciutadans que avui és una utopia en el cas de la UE, i un compromís molt més sòlid, actiu i desacomplexat en la defensa dels drets humans.

Aquest llibre, com els altres que en Ramon ha publicat, és també un llibre de consulta. Europa ens preocupa, i els seus mals són els nostres. En aquest llibre hi ha l'explicació d'algunes d'aquestes preocupacions. I està feta a la manera que en Ramon ens té acostumats en els seus articles, que formen part d'aquest recull: rigor, bona prosa, sense enfarfegaments retòrics, i una línia argumental perfectament identificable. Una lectura indispensable.

Carles Puigdemont i Casamajor

*A tots els demòcrates pacífics que, per treballar per aconseguir la llibertat,
són encausats judicialment, expropiats, empresonats i forçats a l'exili.*

*La Unió Europea va néixer per situar la democràcia i la llibertat per
davant de tot, tal com David Cameron va dir el 19 de setembre de 2014
quan va autoritzar el referèndum d'Escòcia: «podíem haver bloquejat
la voluntat majoritària del Parlament escocès... vull un Regne Unit que
inclogui Escòcia, però soc demòcrata i el que és correcte és donar al poble
escocès el dret a expressar la seva voluntat.»*

*Als meus pares, Ramon i Maria dels Dolors,
que em van ensenyar que l'amor i l'agraïment són l'origen de tot.*

*A la meva companya Maria Rosa, per aquests 25 anys junts:
la novetat també rau en l'aprofundiment.*

*Als meus fills, Muntsa, Màrius i Ramon,
tot esperant deixar-los un país més lliure en una Europa
més integrada i democràtica.*

Introducció

Després de 10 anys viscuts intensament al Parlament Europeu, on he mirat de ser present i actiu en els seus principals debats, avui tinc sensacions clarament contraposades.

D'una banda, la Unió Europea és un èxit d'integració econòmica, comercial i monetària.

L'euro ha fet molt menys dura la brutal crisi financera de 2008 en els seus països més febles: l'euro ha evitat a les seves classes populars i mitjanes la ruïna que suposen les hiperinflacions, les grans devaluacions sobtades de la divisa, els tipus d'interès de dos dígitos i els «corralitos» bancaris o rescats massius de bancs privats amb diners públics, que acaben arruïnant les polítiques socials.

La qualitat institucional del Banc Central Europeu, així com la confiança i predictibilitat de la seva política monetària, ha evitat un escenari de crisi d'Argentina o Turquia als països del sud de l'eurozona. Gràcies a l'estabilitat dels preus i del valor estable de la moneda, s'han salvat els estalvis de les famílies i la confiança de les empreses, condicions sense les quals no hi ha prosperitat econòmica ni estabilitat social.

D'altra banda, però, la sortida de la Gran Bretanya de la UE suposa un gran fracàs polític per a la Unió Europea: marxa d'aquest club d'estats un dels millors països, si no el millor, en tradició i qualitat democràtica i en aplicació del *rule of law* (la seguretat jurídica que atorga el compliment de la llei).

El Brèxit trenca l'equilibri polític i demogràfic entre els països nòrdics i els països del sud a la Unió Europea. El triangle París-Roma-Madrid tindrà majoria absoluta al Consell i al Parlament i, si fa un mal ús d'aquesta força (imposant la seva visió centralitzada i bancaritzada de les finances, de la hiperregulació dels negocis i una certa i latent

hostilitat contra el lliure comerç), potser més països podrien estar temptats en el futur de seguir el camí de la Gran Bretanya.

El populisme creix a Europa i Amèrica i una de les seves principals causes cal trobar-les en la globalització: el lliure comerç ha obert la generació de riquesa a altres continents i ha reduït la pobresa al món com mai abans, però ha generat guanyadors i perdedors a les societats del primer món.

La desigualtat social i les diferències de renda augmenten a les societats occidentals, i els fins ara potents Estats del benestar dels països europeus ja no semblen poder garantir com abans la igualtat d'oportunitats i l'ascensor social, tal com havien fet durant la segona meitat del segle xx. Els partidaris del lliure comerç hem de reconèixer que no s'han establert mesures compensatòries suficients per als sectors perjudicats per l'obertura econòmica i comercial.

Políticament, a Europa aquest malestar s'expressa en l'augment sostingut de vot a partits antieuropeïstes de diferent mena i condició, ja siguin partits suaument euroescèptics o bé directament eurofòbics. Provinguin de la dreta o de l'esquerra, si fem servir la convencional distinció ideològica principal del segle passat, els seus vots coincideixen massa sovint en un «No a tot» al Parlament Europeu.

En les eleccions de maig de 2019 aquests partits poden assolir un nou rècord històric. Tot apunta que, per primera vegada des de 1979, els dos grans grups polítics (populars i socialistes) no sumaran majoria absoluta i que, també per primera vegada, els partits euroescèptics i eurofòbics poden obtenir més d'una tercera part dels escons.

* * *

Dues Europes és un llibre a mig camí de l'anècdota i el dietari personal, que parteix d'observar l'actualitat política europea diària des de l'escó del Parlament Europeu. En aquests cinc anys darrers he escrit dos llibres: *Let Catalonia vote* (2015), que explica el procés català vist des d'Europa (i també la gran victòria catalana que va

suposar l'aprovació del corredor mediterrani), i *L'Europa que han fet fracassar* (2016), que explica el procés europeu vist des de Catalunya, mirant d'explicar especialment el Brèxit i les dinàmiques divergents nord-sud que es produeixen dins de la Unió Europea.

Dues Europes tanca una trilogia personal sobre Europa. L'Europa de l'èxit d'integració econòmica i monetària conviu amb l'Europa del fracàs polític, exemplaritzat pel Brèxit. Aquest llibre pretén ser una aportació personal a un debat molt necessari: cal aconseguir una diagnosi compartida dels problemes de la Unió Europea. Soc dels que pensen que, sense aquesta anàlisi consensuada, difícilment es podrà articular una estratègia comuna per seguir avançant en una més eficaç integració política.

Els països petits funcionen millor que els països grans perquè, davant d'una greu crisi econòmica o política, els consensos transversals (govern-oposició, sindicats-empresaris) són més fàcils d'aconseguir. També en els països petits les preferències dels ciutadans són més homogènies i, per tant, aquests consensos s'assoleixen abans que en països grans.

Això explica, per exemple, per què molts països (petits) del nord d'Europa el 2010 ja tornaven a créixer econòmicament amb força després de la duríssima crisi de 2008, mentre que molts països del sud (grans) el 2012 encara estaven caient en el pou de la crisi.

Alemanya és l'excepció que confirma la norma: *de facto*, funciona com a 17 *Dinamarques* independents, ja que cadascun dels seus Estats federals recapta tots els grans impostos, gestiona les seves infraestructures i té poders judicials sobirans i competències de regulació financeres. De tot això Catalunya no té res de res, tot i que a Madrid parlin d'Espanya com el «país más descentralizado del mundo».

Aquest llibre presenta una tria, actualitzada i en algun cas ampliada, d'articles meus publicats al setmanari *El Temps* en els darrers dos anys, agrupats en funció de la seva temàtica. D'una banda, es fa una selecció de temes que generen forces centrífugues i centrípetes, en el sentit de si perjudiquen o afavoreixen la integració europea, ja

que en alguns àmbits i qüestions es progressa en aquest sentit i en alguns altres tot el contrari.

D'altra banda, s'analitzen dinàmiques i tendències referides a diferents estats membres, els més importants demogràficament i econòmicament de la Unió Europea, mirant d'aportar informació sovint desconeguda a casa nostra. Una especial menció mereix el cas espanyol, tant pel que fa al seu centralisme secular qüestionat per les lleis europees com per la regressió dels drets humans i drets fonamentals que la repressió del moviment independentista català ha desfermat a Madrid.

Finalment, hi he inclòs un capítol d'articles referits a temàtiques molt locals del Pallars i la Ribagorça, així com també d'Andorra i d'El Poal: la meva mare va néixer en aquest petit poble del Pla d'Urgell i allà hi tinc els millors records d'infantesa i joventut. El meu pare era fill d'Areny de Noguera i, de gran, he redescobert també els paisatges del nostre Pirineu, ara vistos amb una mirada diferent i renovada. Una Europa més oberta i integrada també ofereix noves i millors oportunitats de futur a la terra dels nostres padrins.

PRIMERA PART

The background of the page is a light gray map of Europe, overlaid with a halftone dot pattern. The dots are arranged in a regular grid, creating a textured effect. The map shows the outlines of the major European landmasses.

Integració europea

L'euro fa vint anys: balanç clarament positiu

L'euro ha fet vint anys i el seu aniversari ha passat quasi desapercebut. Podem fer l'exercici d'imaginar quines haurien estat les conseqüències de no haver-lo tingut, especialment en els darrers deu anys.

Amb la pesseta i sota la direcció del Banc d'Espanya, probablement la inflació s'hauria disparat per sobre dels dos dígitos de creixement anual i també, per tant, els tipus d'interès de la pesseta haurien superat el 10% (a Espanya van ser del 15% el 1990): per mantenir el poder adquisitiu del diner els tipus d'interès han de ser més grans que la inflació. Una alta inflació és equivalent a un gran impost per als més pobres i, si supera uns quants anys els dos dígitos de creixement, arruïna les classes populars i les classes mitjanes.

També amb la pesseta la crisi de les caixes d'estalvi per la seva gran exposició al sector immobiliari, estimulada pels governs d'Aznar, s'hauria estès probablement al conjunt del sistema financer espanyol.

El BCE, en canvi, ha mantingut la inflació baixa i ha generat estabilitat de preus. L'euro ha estat una moneda forta en els mercats de divises, fet que ha permès absorbir grans increments de preus de matèries primeres sense generar inflació.

El BCE també ha fet front amb èxit a especulacions financeres: el 2012 Mario Draghi va generar grans pèrdues als especuladors que apostaven contra l'euro amb el seu famós *whatever it takes* («faré el que calgui per salvar l'euro»). La política monetària de l'euro, inspirada en el Bundesbank, és independent dels governs i s'ha mantingut al marge dels seus capricis.

A Catalunya els resultats de l'euro són evidents: ha afavorit intercanvis comercials i inversions internacionals. El 1998 Catalunya va exportar per valor de 32.000 M€ (equivalent al 23% del PIB català

de 1998) i el 2018 ha exportat per valor de 71.000 M€, equivalent al 33% del PIB català de 2018, assolint màxims històrics (i això sense corredor mediterrani!).

L'aeroport de Barcelona va superar el 2018 els 50 milions de passatgers (16 milions el 1998) i ja és el sisè d'Europa en tràfic, amb un creixement del 10% anual en vols intercontinentals des de 2010. El port de Barcelona el 2018 va assolir 65 milions de tones i 3,5 milions de contenidors TEU (el 1998 van ser de 24 i 1,1 milions respectivament).

En inversions internacionals Catalunya ja és un dels principals països europeus receptors: el 2019 hi ha comptabilitzades unes 8.600 multinacionals. Per al *Financial Times* Catalunya ha estat la millor regió europea del sud del continent per invertir-hi el 2016 i el 2018. Gràcies a la internacionalització creixent de Catalunya, Barcelona ja figura en el Top-10 en molts rànquings mundials (la cinquena millor ciutat del món per a *The Spectator Index*).

La dependència comercial de Catalunya amb relació al mercat espanyol s'ha reduït força: del 62% de 1999 al 36% de 2018 (Pol Antràs, *Nota d'Economia*, 104). Pau Albert Vilalta afirma que, per al període 2000 - 2016, Catalunya manté la quota d'exportacions de béns al món i la millora a dins de la UE: «Això és força excepcional atesa l'evolució del comerç mundial».

No tot són flors i violes: ni la governança política de l'euro ni la unió bancària no s'han completat (els països del nord bloquegen el fons de garantia de dipòsits europeus). L'euro ja no permet les devaluacions amb què històricament els països del sud recuperaven competitivitat i ha fet aflorar un xoc cultural evident amb els països del nord, més eficients i més acostumats a les devaluacions internes (reducció de costos de producció via increments de productivitat, que permeten increments salarials).

També l'euro, si bé ha permès convergència econòmica entre països, ha generat divergència entre regions d'un mateix país per manca de reformes, fet que alimenta debats sobre la seva irreversibilitat. Malgrat tot això, però, el balanç em sembla clarament positiu.

L'euro, port segur

No valorem prou el que tenim. Acabem de celebrar 20 anys de l'euro i no posem prou en valor fins a quin punt ens ha fet molt menys dura i dolorosa la crisi financera de 2008, que tot just ara comencem a superar a Catalunya en termes d'ocupació i, de fa pocs anys, en termes de producció, inversió i exportació.

L'euro és avui la més tangible materialització de la integració europea. L'euro és una realitat que tenim cada dia a la butxaca i ens ha servit en els darrers anys per demostrar que, monetàriament parlant, som més forts amb una moneda única que no pas amb monedes separades.

Sense l'euro la crisi financera a Espanya hauria comportat, molt probablement, que la crisi de Bankia afectés el conjunt del sistema financer i també que la inflació i els tipus d'interès haguessin superat durant anys taxes de dos dígit, empobrint les classes mitjanes i arruïnant les classes populars.

Amb l'euro, en canvi, hem assegurat un horitzó previsible i estable de prosperitat: l'estabilitat de preus ha salvat els estalvis de les famílies i ha donat confiança a les empreses per invertir. L'euro ha proporcionat dues dècades seguides d'estabilitat de preus en països acostumats secularment a llargs períodes d'elevades inflacions. Basades en aquesta confiança, les empreses han pogut invertir i crear llocs de treball.

Aquesta confiança i predictibilitat dels estalviadors i dels inversors són condicions sense les quals no hi ha prosperitat.

L'euro ha reforçat, salvaguardat i consolidat també el mercat comú o mercat únic (Single Market), el gran èxit europeu del segle xx, que ha esdevingut un autèntic mecanisme de creixement econòmic sostenible per augmentar i millorar els nostres estàndards de vida i de desenvolupament.

Així, per exemple, els països de la zona euro han augmentat significativament la seva integració fins a un punt que no era pas imaginable abans de la moneda única: el comerç dins de la UE equivalia el 1992 al 13% del PIB de l'eurozona d'aquell any i avui aquest comerç equival al 20% del PIB de 2018. Les cadenes de producció de molts béns i serveis estan escampades per tots els països de l'euro.

Avui molts reptes són globals i només es poden afrontar amb garanties conjuntament. En el cas de la moneda única, és aquesta unió la que ha permès a països petits europeus de desenvolupar les seves habilitats i potencialitats, fent més fàcilment possible de mantenir la seva sobirania fiscal i financera en un món de capitals globalitzats amb capacitat de moure's en grans quantitats.

L'euro és, per tant, una història d'unitat (*togetherness*). L'euro també ha estat la veu amb la qual Europa i l'eurozona han ajudat a reescriure la regulació financera global després de la gran recessió.

La sobirania monetària és molt fàcil de perdre en uns mercats cada dia més competitius en l'àmbit global i només cal mirar els exemples de Turquia o Argentina: una crisi financera sobtada com la de 2008 hi ha comportat crisis fiscals i econòmiques, que s'han traduït en escenaris de devaluacions sobtades de la divisa del 40-50% del seu valor, amb episodis d'inflació i de tipus d'interès del 20% al 35%.

Cal recordar que a Espanya, entre 1988 i 1993, el govern del PSOE i el ministre Solchaga van elevar els tipus d'interès fins al 10%-15% per finançar deute públic espanyol, comportant fortes oscil·lacions de la pesseta i causant greus pèrdues a les PIMES, tot desembocant en la greu crisi econòmica (autoinduïda en bona part) de 1993-1996.

Mario Draghi, en les seves compareixences a la comissió d'Economia del Parlament Europeu, no es cansa mai de repetir i de posar en valor que l'euro ja és una història d'èxit europea. La política monetària europea ha passat d'estar basada en normes (*rules-based*) a estar basada en institucions (*institution-based*). Ara és el moment que la política fiscal europea segueixi també aquest camí.

MiFID per a catalans

Un dels grans dèficits de Catalunya rau en la pèrdua de poder financer. El centralisme madrileny sempre ha maldat per centralitzar bancs catalans i ha estat eficaç en precipitar i/o no fer res per evitar la seva fallida: des del Banc de Catalunya (1931) a la Banca Catalana (1984) passant per l'eliminació de les caixes d'estalvi catalanes (2011).

La sortida de Catalunya de Caixabank i del Banc de Sabadell, «suggerida» pel govern central després dels fets d'octubre de 2017, culmina la desertització financera llargament desitjada a Madrid, per bé que la seva cotització borsària des de llavors ençà ha estat ben galdosa: l'acció de Caixabank ha caigut de 3,8€ a 3€ i la del Sabadell ha caigut de 1,8€ a 0,9€ al febrer de 2019.

A Espanya el mercat de productes d'estalvi (fons d'inversió, accions, deute) sempre s'ha caracteritzat per la manca de transparència, la tendència a l'oligopoli i, fins i tot, a pràctiques que col·loquialment anomenaríem «abusives», tot i que legals. A Espanya la banca encara controla el 75% dels fons d'inversió i el 90% de les vendes. A Catalunya també hi ha un alt grau de bancarització (dependència dels bancs) i, per tant, d'aquestes pràctiques oligopolístiques.

La Directiva sobre Mercats d'Instruments Financers (MiFID en anglès: Markets in Financial Instruments Directive, MiFID) és una llei de la UE que harmonitza la reglamentació dels serveis d'inversió financera. Des de 2018 s'aplica el MiFID 2, aprovat el 2014, que facilita encara més la llibertat d'establiment i la competència en la prestació de serveis financers.

El MiFID 2 ha provocat una «disrupció» (una inflexió) en el mercat de productes d'estalvi, afavorida per l'aparició de noves tecnologies i de nous agents financers que no tenen un «llegat» històric incompatible amb les noves regulacions.

La pràctica «abusiva» per excel·lència, abans del MiFID 2, eren les «retrocessions»: costos amagats al client carregat pel comercialitzador d'un fons d'inversió (típicament un banc), sense que el client se n'assabentés, amagades dins de la «comissió de gestió» que legítimament s'enduu la gestora del fons per la seva feina. El client es pensava que el servei que li proporcionava el banc era «gratuït», però el cost, en realitat, era molt elevat en relació amb la qualitat del servei rebut.

Hi ha estudis que mostren com a Espanya molts fons d'inversió obtenen rendiments misèrrims: l'informe de 2018 de Morningstar Rating Analysis mostra com, en un rànking dels 50 primers gestors de fons europeus, el Santander ocupa la 35a posició i el BBVA la 50a.

Es dona fins i tot el cas que a Espanya molts anys sortia més a compte tenir els diners en dipòsits bancaris que no pas invertir-los en fons, ateses les enormes comissions que els bancs podien carregar-hi de manera oculta.

El MiFID 2 limita les retrocessions i força la transparència cap al client: el 2019, per primer cop els inversors en fons d'inversió veuran els costos explícits de tota l'activitat del fons, detallat en euros. I probablement molts clients no estaran contents en adonar-se de les grans quantitats de diners que han estat pagant per uns fons que creien gratuïts, especialment donats els mals rendiments del 2018.

La nova regulació europea, gràcies a les noves tecnologies, impulsa aquesta disrupció. En els propers anys el «vent de cua» del MiFID 2 pot facilitar que nous agents financers es consolidin, competint en la gestió de productes d'estalvi a Catalunya amb els actuals líders que fins ara han monopolitzat aquest sector.

A Catalunya aquesta «disrupció» pot ser més intensa que en altres països europeus: no només el grau de bancarització és superior, sinó que la marxa dels dos grans bancs catalans fa que una part dels clients tinguin una nova raó per a voler canviar de proveïdor de serveis financers. Cal celebrar que la UE obri a la lliure competència i faci més transparent la gestió de productes financers i que la directiva MiFID amenaci el secular monopoli dels grans bancs espanyols.

Erasmus, Single Sky & Roaming

La UE té moltes mancances però ens cal posar més en valor tot el que, a poc a poc, ens ha anat aportant, fins a millorar la vida en alguns aspectes i àmbits de manera significativa.

Des de la seva creació, més de 30 milions de joves europeus han participat en el programa Erasmus. Només el 2017, també segons dades de la Comissió Europea, uns 327.000 estudiants (61% dones, 39% homes) hi van participar. A Catalunya els darrers 15 anys hi han vingut més de 64.000 estudiants.

Des de l'inici del programa Erasmus ara fa 30 anys s'han creat més de 5.600 nous convenis de col·laboració entre universitats europees i d'altres països del món. El pressupost de 2017 del programa Erasmus va ser de 2.600 M€ i la ràtio d'atur dels treballadors que han fet un Erasmus s'estima que és un 23% més baix amb relació als treballadors que no l'han fet.

Quan jo estudiava la carrera tot just començava el programa Erasmus, però altes barreres econòmiques impedièn la lliure mobilitat a una majoria d'estudiants. En aquells anys la UE encara no havia impulsat un cel únic europeu (Single Sky) com el d'avui, el qual ha facilitat la creació de noves companyies d'aviació europees que avui ofereixen vols assequibles per a quasi totes les butxaques.

Només un exemple: el 1993 volar de Barcelona a Londres no baixava de 50.000 pessetes (300€). Hi havia llavors forts monopolis aeris a cada país (Iberia, Air France, British Airways, Alitalia...) que cobraven uns preus dels bitllets abusius, molt superiors al seu cost marginal. Només les rendes altes podien viatjar en avió.

El cel únic europeu (Single European Sky) va començar llavors com a gran iniciativa de la UE que volia harmonitzar el cel europeu. Aquest inclou tota la UE, Noruega i Suïssa. Si el Regne Unit surt de la UE sense acord, es crearà automàticament un cel britànic, que

haurà de rebre un certificat d'equivalència entre els cels europeu i britànic: aquesta és una de les mesures de contingència en cas de *Hard Brexit* el 29 de març de 2019.

L'Agència Europea de Seguretat Aèria gestiona el cel únic europeu. La seva tasca és garantir el *fair play* i la lliure competència entre companyies aèries, evitant els seus monopolis.

Gràcies a aquesta norma europea al febrer de 2018 el govern espanyol, que sempre ha afavorit l'aeroport de Barajas, obria la porta a eliminar els tractes bilaterals que restringeixen els vols intercontinentals a Barcelona: es votava al Parlament Europeu al cap de pocs dies una esmena meva a l'Informe Anual de Competència en aquest sentit, que va obtenir un suport molt majoritari. A poc a poc, la llei europea ha anat obrint l'aeroport de Barcelona als vols directes a altres continents, que són els que més riquesa generen.

La fi del *roaming* és també un dels grans èxits del projecte del Mercat Digital Únic europeu (*Single Digital Market*). El Reglament de la UE 2017/920 va marcar la fi del *roaming* i des llavors l'ús de dades és lliure a tota la UE. Un exemple: el 2007 el cost en un altre país de disposar d'un MB era de 6€ per minut i avui aquest cost és zero. La UE, amb el Parlament Europeu al capdavant, ha lluitat durant 15 anys contra els monopolis telefònics estatals i avui el *roaming* ja és història. Andorra, per cert, també vol reduir notablement el *roaming*.

Tot plegat fa que avui a Europa tinguem una generació de joves que podríem definir com a «autèntics europeus» (*Truly Europeans*). Ells tenen literalment Europa a les butxaques: des de la moneda única fins a uns aparells mòbils que els multipliquen les oportunitats dins de tota la UE sense costos telefònics per canvis de país, passant per un Erasmus que és molt més accessible gràcies als vols barats que també ha impulsat la UE.

Aquesta generació, que té l'anglès com a llengua franca europea gràcies també a les noves tecnologies, és la que ha de fer nous passos endavant per construir més Europa i una millor Europa. La mica d'Europa que tenim ha multiplicat intercanvis i possibilitats d'estudi i treball dels nostres joves com mai abans: ells són la primera generació «d'autèntics europeus».

Què queda de l'eix franco-alemany?

«França necessita Alemanya per dissimular la seva feblesa i Alemanya necessita França per dissimular la seva fortalesa». Així resumia un periodista anglès de *The Economist* la fal·lera del president francès Sarkozy de trobar-se molt sovint amb Merkel, parlar bilateralment de temes europeus i mostrar al món que l'eix franco-alemany encara continuava liderant la UE.

Les reformes de Sarkozy no van tenir l'èxit esperat i Hollande el va rellevar el 2012, en plena crisi financera, especialment forta al sud d'Europa. Hollande va demanar a Alemanya la creació dels eurobons, una mutualització del deute públic (emissió conjunta de deute) en l'àmbit europeu: entre 2009 i 2012 les primes de risc (diferències entre el preu a pagar pel deute públic dels diferents països als mercats financers) eren molt altes per als països del sud d'Europa.

Alemanya no va fer cas d'Hollande i va ser al juliol de 2012, amb Espanya i altres països del sud a prop de la fallida, que Mario Draghi va salvar l'euro amb el seu ja famós *whatever it takes* (faré el que calgui per salvar l'euro). Des de llavors, i gràcies també a les polítiques superexpansives del BCE, les primes de risc s'han igualat a la zona euro i ja no es parla d'eurobons.

El president Macron va començar el seu mandat el 2017 amb una gran ambició per liderar reformes a la UE, però la comparació entre Alemanya i França és demolidora: entre 2008 i 2018 l'atur ha pujat a França del 7% al 9%, mentre que a Alemanya ha baixat del 7% al 3%. Entre 2008 i 2018 Alemanya ha generat successius superàvits pressupostaris, que li han permès reduir el deute públic del 82% del PIB al 60% del PIB, mentre que França ha generat sempre dèficits públics entre el 3% i el 5% del PIB anual, i el seu deute públic ha pujat del 60% del PIB al 100% del PIB.

A Alemanya les pensions públiques van pujar un 3,5% el 2017 i un 4,5% el 2016 i, essent la inflació de l'1% anual, han suposat un guany notable de poder adquisitiu per als seus pensionistes. A França, en canvi, aquestes amb prou feines han compensat la inflació. Finalment, Alemanya sempre genera un gran superàvit comercial (+8% del PIB el 2017 i el 2016) mentre que França sempre genera dèficits comercials (-3,5% del PIB el 2017 i -3% el 2016).

A Europa els països nòrdics responen sempre a les demandes dels països del sud amb un mateix argument: «no hi pot haver solidaritat si abans no hi ha responsabilitat». Per responsabilitat entenen que els països del sud quadrin el seu pressupost i deixin de generar dèficits i deute públic.

El fet que el sector públic no gastí més del que ingressa és un consens cultural als països del centre i del nord d'Europa, que no és qüestionat per socialdemòcrates ni verds quan aquests arriben al govern.

Martin Schulz, quan era president del Parlament Europeu, va visitar Barcelona el 2013. En el decurs d'un debat li vaig preguntar: «pots explicar en un minut per què cal quadrar cada any el pressupost?».

Davant d'alguns dirigents del segon tripartit presents a la sala, que havia triplicat el deute de la Generalitat entre 2006 i 2010, Schulz va dir que «si es volen mantenir serveis públics a trenta anys vista cal quadrar cada any el pressupost: grans creixements del deute públic en períodes molt curts porten a privatitzacions de serveis bàsics que volem públics i a increments d'impostos que lesionen l'economia». Schulz fins i tot va parlar literalment d'independència: si un país vol ser realment independent ha de reduir el seu deute públic en moments d'expansió econòmica; «si no, acabaràs en mans de l'FMI».

Alemanya és un país lent per als canvis i al qual no agraden els líders amb aires redemptors i grandiloqüents. Macron, en canvi, en veure les masses que l'aclamaven el dia que va prendre possessió, va dir que volia que hi hagués encara més gent aclamant-lo al cap de cinc anys. Alemanya aporta resultats, França fins ara més retòrica que fets.

Europa, integració financera suficient?

A Europa els mercats financers encara estan massa fragmentats nacionalment i costa molt fer passes endavant en la unió dels mercats de capitals. Les inèrcies i els interessos creats durant dècades a les grans capitals poden suposar un perill de fragmentació creixent.

Així, si arriba una nova crisi financera forta i sobtada com la de 2008, es poden tornar a produir resultats divergents entre països de la UE, com ara diferències significatives de tipus d'interès dels crèdits o en les facilitats per accedir al finançament no bancari per a les pimes.

Les incompletes Banking Union i Capital Markets Union dels darrers anys a la UE potser no podran evitar, en cas d'una altra crisi forta, noves divergències financeres, i posaran en risc un altre cop l'euro i el mateix projecte d'integració europea.

Aquest és el context en el qual al setembre de 2018 vaig acollir, per tercer any consecutiu, una conferència al Parlament Europeu de la Borsa de Londres sobre 1.000 pimes innovadores europees, amb el vicepresident de la Comissió Europea Jyrki Katainen, responsable de creixement, inversió i competitivitat.

El 2017 vam comptar amb el vicepresident de la Comissió Europea Vladis Dombrovskis, responsable de l'euro i de l'estabilitat financera i al 2016 vam comptar, pocs dies abans del referèndum del Brèxit, amb el comissari britànic Jonathan Hill, responsable de la unió del mercat de capitals, en un dels seus últims actes al Parlament Europeu abans de dimitir pel Brèxit esmentat.

A Europa les pimes són més dependents del crèdit bancari que no pas als Estats Units (EUA), on hi ha més alternatives en els mercats de capitals per tal que una empresa trobi finançament per als seus projectes d'inversió.

Segons l'ESBG, European Savings and Retail Banking Group, una manera de mesurar el grau d'aquesta dependència és la ràtio Capital Markets Financing versus Banking Financing; és a dir, quina és la relació entre el finançament que reben les pimes dels mercats de capitals i el finançament que obtenen dels bancs.

Així, segons l'ESBG als EUA la ràtio esmentada és del 69%, a la Gran Bretanya del 66%, a França del 55%, a Alemanya del 43%, a Itàlia del 43% i a l'Estat espanyol del 27% (mitjana 2000 - 2010). Això vol dir que als EUA el crèdit bancari només representa el 31% del finançament total de les pimes (el 69% restant prové dels mercats de capitals), mentre que a Espanya representa el 73% del finançament total.

També es detecta una clara divisió nord-sud a Europa. Els països nòrdics tenen un model més diversificat de finançament de pimes i els països del sud depenen molt més del crèdit bancari.

Alemanya se situa a mig camí entre els EUA i el sud europeu, per bé que les caixes d'estalvi (unes 600) són molt actives en la prestació de crèdit a les pimes. De fet, al nord d'Europa van ser les petites caixes locals les que van aguantar el crèdit a les pimes durant la gran recessió (2008 - 2010), quan alguns grans bancs nòrdics globalitzats van contaminar-se amb les *subprime* i no podien atorgar crèdits.

A Espanya, Itàlia i França, en canvi, les petites caixes van ser sacrificades ara fa deu anys, i es va dur a cap un procés de consolidació bancària: via fusions i compres de bancs, s'ha arribat a un punt en què 4-5 grans bancs controlen el 80% del mercat de crèdit del país. Com calia esperar, l'oligopoli ja dona els resultats previstos: a Espanya el preu dels crèdits bancaris ja figura entre els més cars del continent.

La UE ha fet els deures a mitges des de 2008 per evitar que les futures crisis financeres no siguin tan perjudicials. Es diu que la UE avança a cop de crisi. Esperem que la propera no sigui tan forta i que permeti fer un altre pas endavant en la seva integració financera.

Subsidi d'atur europeu

Al febrer de 2019 la Comissió d'Economia del Parlament Europeu va debatre una proposta de subsidi d'atur europeu. Aquest és un dels grans debats que hi ha avui a la UE. Jo hi vaig entrar esmenes a favor.

La construcció de la zona euro encara no s'ha completat. És normal que així sigui, les economies que integren la moneda única encara estan en fase de convergència econòmica. Als Estats Units aquest procés també va ser molt llarg i dolorós.

A finals del segle XIX els estats nord-americans van acordar l'emissió de deute públic a nivell federal a canvi de prohibir els rescats del Govern federal a estats o ciutats quan feien fallida. Així, Obama va rescatar General Motors però no va rescatar l'Ajuntament de Detroit i per això se'n van tancar molts serveis socials. Hi ha paral·lelismes entre Amèrica i Europa: Virgínia era llavors l'estat hegemònic, tal com avui ho és Alemanya per dimensió i població.

A la zona euro li manca encara completar la unió bancària de 2014: ja tenim la supervisió financera europea, exercida pel BCE, i la resolució bancària, que s'ha estrenat com a mecanisme per resoldre crisis amb el Banc Popular el maig de 2017. Li manca, però, el fons de garantia europeu de dipòsits, conegut com el tercer pilar de la unió bancària, que alguns països nòrdics bloquegen des que Renzi va rescatar l'any 2017 el banc Monte dei Paschi amb diner públic, saltant-se l'acord de 2014: la unió bancària prohibeix expressament aquests rescats a l'estil Bankia.

A la zona euro també li manca el pilar fiscal: la UE no recapta impostos i no disposa d'un Tresor europeu que pugui emetre deute públic de tota la UE (eurobons). Finalment, la UE tampoc no disposa d'un fons d'ajuts directes per fer front a crisis econòmiques que afectin només alguns dels Estats membres, cosa que es coneix com a «xocs asimètrics».

La crisi de 2008 va afectar de manera molt diferent Europa. Al 2010 molts països del centre i del nord d'Europa tornaven a créixer amb força sense haver patit augments de l'atur, entre moltes altres raons gràcies a la seva gran qualitat institucional i a la facilitat i la llarga tradició per forjar ràpidament consensos entre govern i oposició i entre sindicats i patronals: s'hi adopten fàcilment polítiques conjuntes contra les crisis que no són alterades si hi ha un canvi de govern. Als països del sud, en canvi, la crisi es va allargar molt més temps, la taxa d'atur es va disparar i encara avui continua essent una xacra, especialment per a la gent jove.

És per això que un subsidi d'atur europeu, ni que fos adoptat en els seus inicis de manera tímida, seria un gran pas endavant per dotar la UE d'un instrument federal per fer front a xocs asimètrics de futures crisis. Si patim una nova crisi virulenta com la de 2008 i els seus efectes castiguen especialment el sud i l'est d'Europa, el risc de trencament de la UE serà encara més gran.

Al parlament Europeu es debat si l'European Investment Stabilisation Function (EISF) podria atorgar crèdits automàticament a països que pateixin efectes negatius de xocs asimètrics causats per fortes crisis. Aquests crèdits complementarien els subsidis d'atur nacionals als aturats per mitjà d'un *reinsurance scheme* (esquema de reasserança). Així, aquests préstecs del Fons de l'EISF als Estats membres serien «diners europeus» per als aturats, com un percentatge addicional entre el 2% i el 10% del subsidi. El crèdit de l'EISF es prestaria al país amb interès, a retornar quan el xoc asimètric desaparegui i els fons disponibles inicials se situen entre 30.000 i 55.000 milions d'euros, pendents encara de negociació.

Com és habitual, aquest subsidi divideix els grans grups per països i per filiacions (proeuro-antieuro, més Europa-menys Europa...). Si s'aprovava, seria un gran actiu i un gran resultat per presentar als electors de cara a les eleccions europees del maig de 2019.

L'euro, una moneda irreversible?

Al juny de 2018 va prendre possessió, gràcies a un altre acte de gran generositat del president i dels consellers presos i exiliats, un nou Govern català presidit per Quim Torra, al qual cal desitjar tota la sort i l'encert del món. També hi va haver aquells dies nous governs a Itàlia i a Espanya.

A Roma finalment els dos partits euroescèptics van formar Govern al juny de 2019, havent superat tensions fortíssimes. El president italià Sergio Mattarella va vetar el ministre d'Economia Paolo Savona proposat per la Lliga, dins del Govern presidit pel primer ministre Giuseppe Conte. Finalment, Savona ha estat nomenat ministre d'Afers Europeus. Les seves crítiques a la moneda única havien alarmat mercats financers i BCE: «L'euro és una gàbia alemanya (*German cage*)». Itàlia és el primer gran país de la UE on partits explícitament euroescèptics han format Govern, després d'assolir en les darreres eleccions el 55% dels vots.

The Financial Times va publicar el 4 de juny de 2019 una notícia que va generar indignació a Itàlia: el BCE va deixar de comprar deute públic italià precisament els mateixos dies en què hi havia el pols Mattarella-Lliga pel nomenament de Savona a Economia. La prima de risc italiana es va disparar i es parlava de la incertesa d'unes possibles noves eleccions a Itàlia... Avui sabem que el BCE va intervenir en els mercats de deute per pressionar els partits antisistema que negociaven per formar Govern.

Pedro Sánchez va mirar la crisi italiana en la formació de Govern també al juny de 2019 i va ser molt curós a l'hora de triar alguns dels ministres més importants: obtenir la benedicció europea i dels mercats financers explica la tria de Nadia Calviño com a ministra d'Economia. Calviño és una alta funcionària respectada a Brussel·les: en els seus 10 anys a la Comissió Europea ha estat la responsable d'alguns dels dossiers més importants a Competència, Serveis

Financers i Pressupostos. Pedro Sánchez necessitava enviar un missatge europeista clar que marqués distàncies amb el Govern euroescèptic italià.

Itàlia i Espanya són països fortament endeutats, i és especialment inquietant la situació italiana: el seu deute públic equival al 130% del PIB italià i arriba al 160% del PIB si es considera també el deute públic italià en mans del BCE, arran de les compres de deute impulsades des de 2015 al BCE per mitjà del programa superexpansiu Quantitative Easing.

El nou ministre italià d'Economia, Giovanni Tria, defensa la «monetització del deute», és a dir, d'imprimir diners per finançar dèficits públics. Tria és un altre defensor del que es coneix com a *helicopter money*: injecció directa de diners dels bancs centrals als agents econòmics.

Per tot plegat al juny de 2019 van aparèixer alguns articles als diaris més influents del món en què es parlava sobre el futur de l'euro. Gideon Rachman al *Financial Times* explicava que la «gàbia monetària de l'euro» afecta també Alemanya: si Itàlia en sortís, la crisi financera que provocaria podria destruir l'euro i la UE.

Andreas Kluth, editor del *Handelsblatt* (principal diari econòmic alemany) va dir que si l'euro divideix de manera creixent els europeus s'han de trobar mecanismes que en facilitin la sortida.

Carmen Reinhart opinava que si Itàlia continua creixent poc i les promeses electorals del nou Govern italià es duen a terme (reducció d'impostos i renda bàsica universal), una reestructuració o quitança del deute públic italià sembla inevitable.

Nouriel Roubini afirmava que les preferències dels votants de la zona euro són divergents: la moneda única sense reformes internes que provoquin convergència econòmica facilita culpabilitzar l'euro com a causant de crisis econòmiques.

Mario Draghi repeteix dia sí dia també que l'euro és una moneda irreversible com el dòlar. Si el nou Govern italià crea una moneda paral·lela a l'euro per finançar les promeses electorals, estarem davant d'un repte a la moneda única molt més gran que el que van plantejar la Grècia de Varoufakis i Syriza.

Banc central, el gran poder no prou transparent

El 20 de maig de 2017 el diari *Financial Times* es feia ressò d'una carta adreçada al Banc Central Europeu que vaig impulsar a la comissió d'Economia del Parlament Europeu («ECB pressed on transparency over corporate bond buying»), signada per 15 eurodiputats de sis grups parlamentaris i de set països, alguns dels quals són autèntics pesos pesants del Parlament Europeu (Werner Langen, CDU alemany; Emmanuel Maurel, socialista francès; Cora van Nieuwenhuizen, liberal holandesa; Sven Giegold, verds alemany...). Agrairé sempre al gran diari britànic que m'hi esmentés com a «Catalan MEP» (Member of the European Parliament): senyal que ens anem normalitzant com a país al món.

En aquesta carta reclamàvem al BCE que augmentés la transparència en les compres de deute empresarial que realitzaven els bancs centrals nacionals en nom seu. Així, s'hi demanava que els bancs centrals nacionals 1) publicuessin els noms complets de les empreses de qui es compra deute, tal com ja fa el Bundesbank, el banc central alemany; 2) fessin públiques les quantitats de deute que s'ha comprat de cadascuna de les empreses beneficiades; 3) simplifiquessin la publicació d'aquestes dades en un sol document que reculli les compres dels 19 Estats de l'Eurozona, publicat pel BCE; 4) fessin públiques les normes internes operacionals d'aquest programa de compres.

El programa de compra de deute empresarial va significar l'adquisició per valor de 75.000 M€ de deute d'algunes empreses. Hi havia sospites molt serioses que aquest programa creava fortes distorsions en mercats financers i en mercats reals: un cas clar de favoritisme a les empreses beneficiades que alterava la lliure competència.

Aquestes sospites s'alimentaven encara més pel fet que les compres no les feia el BCE sinó els bancs centrals nacionals. A Espanya, i segons va publicar *Expansión* (18 de juliol de 2016), el 53% de totes les compres del Banc d'Espanya van ser dirigides només a tres

empreses (Repsol, Iberdrola i Telefónica). Aquestes compres massives, opaques i discrecionals de deute alimentaven la hipòtesi que la política monetària es feia servir per ajudar empreses amigues al Govern central, en el que es coneix en anglès com a *cronycapitalism* (*capitalisme Cibeles*, en expressió de Francesc Sanuy).

La idea de fer aquesta carta va sorgir arran de la meua participació en un debat celebrat a Brussel·les el 28 de març de 2017. Davant de Benoit Coeuré (un dels sis membres del consell de govern del BCE) i de Guntram Wolf (president del gabinet estratègic Bruegel), vaig denunciar l'opacitat de les compres de deute d'algunes empreses del Banc d'Espanya. Havia estat convidat al debat pel fet d'haver sigut el diputat ponent de l'informe anual del BCE de 2016, aprovat al plenari del PE el 22 de novembre de 2016 amb 437 vots a favor, 121 en contra i 140 abstencions.

En l'informe de 2017 la demanda al PE perquè el BCE obligués el Banc d'Espanya a publicar els noms de les empreses a les quals compra deute va ser clarament majoritària, tal com prefiguraven les signatures abans esmentades. Les distorsions de la competència eren massa evidents, com la sospita per exemple sobre què passa amb una gran cadena d'hipermercats espanyola que estava a punt de tancar el 2017... i que va revifar miraculosament (potser perquè el Banc d'Espanya li va comprar deute en grans quantitats?).

Per bé que aquests informes no són vinculants, el BCE acostuma a fer cas dels mandats democràtics que li envia anualment el PE, com ha passat amb la publicació de les actes de les reunions del consell de govern (2014) o la publicació dels saldos de les operacions entre bancs centrals dins del programa del BCE anomenat Target-2 (2012).

Bitcoin: moneda o actiu financer virtual?

El president del Banc Central Europeu Mario Draghi compareix cada trimestre al Comitè d'Economia del Parlament Europeu. La setmana anterior a les compareixences de Draghi el comitè esmentat organitza conferències sobre qüestions d'actualitat de política monetària. Al juny de 2018 vam gaudir d'unes ponències lluminoses sobre les criptomonedes i d'un debat posterior entre la grega Maria Demertzis, vicepresidenta del *think tank* Bruegel (un dels centres de pensament més influents de Brussel·les) i l'alemany Stefan Kooths, director d'un dels principals instituts econòmics alemanys, l'Institute for the World Economy de Kiel.

Maria Demertzis en la seva presentació va recordar les tres funcions que qualsevol bé ha de complir si vol gaudir de la condició de diner: unitat de compte o mesura, mitjà de pagament generalment acceptat i reserva o dipòsit de valor. El bitcoin només compleix les dues primeres, però falla en la tercera funció, que és la més important. Si avui comprem bitcoins potser en uns anys, si els volem revendre, perdrem una part de la inversió. El 2014, per exemple, la cotització del bitcoin va créixer un 300% en un trimestre, percentatge que va perdre un any després.

El bitcoin ha mostrat una altíssima volatilitat en els mercats en els darrers anys, contra el valor estable que han exhibit el dòlar o l'euro durant tots els anys de la forta crisi econòmica i financera. Aquesta estabilitat es mesura en termes d'inflació, és a dir, en l'erosió o pèrdua de valor que una moneda pateix amb el pas del temps. Així, doncs, segons Demertzis, els bancs centrals avui encara gaudeixen d'un monopoli natural, pel que fa a la provisió del bé públic «estabilitat del valor de la moneda». Això fa que el bitcoin i les altres criptomonedes no siguin una alternativa creïble a les monedes importants, ni es preveu que ho siguin en un futur proper.

Del monopoli natural dels bancs centrals es deriva el caràcter centralitzat de les monedes reals que tenim a la butxaca, en ser-ne els bancs centrals els únics emissors, mentre que les criptomonedes són actius virtuals que es caracteritzen per la seva absoluta descentralització. Avui qualsevol persona física o jurídica pot crear una moneda virtual, el valor de la qual és determinat per la confiança que li fan els usuaris de tot el món, com és ara el cas del bitcoin. Com més usuaris vulguin, comprin i facin servir una criptomoneda per a les seves transaccions, més valor tindrà.

Stefan Kooths va esmentar els economistes de l'Escola Austríaca Von Mises i Hayek, i va recordar que eren partidaris de la competència entre monedes com una manera d'evitar els abusos de poder dels bancs centrals, sempre temptats d'abusar de la seva posició de monopoli. El sistema monetari actual centralitzat dels bancs centrals troba avui, en la proliferació de les criptomonedes, el seu principal competidor en l'àmbit global.

El sistema monetari actual no és perfecte i necessita una regulació i vigilància constant per part de les institucions; de fet, això és la política monetària. Les monedes virtuals, en canvi, defugen i fan impossible la regulació pel fet de ser actius virtuals totalment descentralitzats.

Hi ha molta crítica a les criptomonedes: no se les considera monedes, sinó més aviat actius financers virtuals. Aquest és el marc en què es mou l'actual Comissió Europea. El vicepresident Valdis Dombrovskis, amb qui em vaig reunir al juny de 2018 per parlar de les 50 noves regulacions que ara arriben al comitè d'Economia, creu que se les ha d'anomenar *cryptoassets* o criptoactius.

Les criptomonedes són considerades actius financers virtuals, més que no pas monedes virtuals. Només si tenen «els peus a terra», és a dir, si poden gaudir d'un aval que ofereixi estabilitat més enllà de ser un algoritme informàtic, aquests actius financers virtuals podrien començar a ser considerats diner.